

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kolozsvári Kar

**Szélsőjobboldali jelképrendszerek a rendszerváltás utáni Romániában és
Magyarországon**

Témavezető tanár:

Dr. habil. Murádin János Kristóf egyetemi docens

Hallgató:

Demeter Ferenc,

Diplomácia és interkulturális tanulmányok, I. év

Kolozsvár,
2024

Bevezetés

Az utóbbi években Romániában alkotmányosan tiltották a háborúra, nemzeti, faji, osztály- vagy vallási gyűlöletre, megkülönböztetésre, területi szeparatizmusra vagy nyilvános erőszakra való felbujtást.¹ 2002 óta pedig rendelkeznek egy olyan jogszabállyal is, ami szankcionálja a fasiszta, rasszista vagy idegengyűlölő tevékenységeket, szervezeteket és szimbólumokat.² Mégis, napjainkban számos extrémista szélsőjobboldali szervezet működik, noha általában nem politikai erőként konszolidálódtak, hanem jogi személyiséggel rendelkező szervezeteken, egyesületeken vagy akár jogi forma nélküli csoportosulásokon keresztül tevékenykednek.

Hasonló a helyzet Magyarországon is, ahol a Büntető törvénykönyv tiltja több szélsőjobboldali szimbólum használatát, mint például a horogkereszt, a nyilaskereszt vagy az SS-jelvény, azonban ennek az alkalmazása nem egységes különböző okokból, melyekre majd jelen dolgozatomban ki is fogok térni.

A jogi keret lehetővé teszi a fasiszta, rasszista, idegengyűlölő vagy antiszemita megnyilvánulások szankcionálását, ezért a szélsőjobboldali vizuális szimbólumok a lehetséges jogi következmények elkerülése érdekében megváltoztak, „álcázódtak” az utóbbi években. Új szimbólumok jelentek meg, amelyek hasonló jelentéssel bírnak, de a nagyon extrémista mozgalmak továbbra is használják a régi jelképeket is. Több weboldal is megpróbálta ezeket a motívumokat összegyűjteni,³ melyek nagyban segítettek a dolgozat megírásában, viszont fontos volt a társadalmi környezetben külön is vizsgálni ezeket, hiszen egy gesztus, jelkép vagy fogalom csak a saját kulturális kontextusán belül értelmezhető igazán.⁴

¹ *Constituția României*, art. 30 alin. (7) - Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri. https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1&parl=2#t2c2s0sba30, megnyitva: 2024. április 2.

² *ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 31 din 13 martie 2002 actualizată privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/34759>, megnyitva: 2024. április 2.

³ <https://www.adl.org/resources/hate-symbols/search?page=0>, megnyitva: 2024. április 2.

⁴ Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. Basic Books. <https://books.google.hu/books?id=BZ1BmKEHti0C>, megnyitva: 2024. április 2.

A szélsőjobboldali csoportosulások meghatározása

A szélsőjobboldali csoportosulások alatt jelen szövegkörnyezetben a zárt, szimbólumokkal és szemiotikai jelölésekkel teli közösségeket értjük. Ezek a csoportok az alkotmányos demokrácia alapértékeinek, eljárásainak és intézményeinek elutasításában nyilvánulnak meg, többek között pártellenességben, antiparlamentarizmusban, valamint az erős állami kontroll, a militarizmus és a törvények túlzott hangsúlyozásának preferálásában.⁵

Mind a magyar, mind a román szélsőjobboldal szükségszerűen visszatekint az aranykorként idealizált múltra, amikor jelen- és jövőképét építi. Ezeken a múltbeli referenciákon keresztül építik fel saját és a nemzet identitását. A románoknál ott van például Ion Antonescu, a légionarista mozgalom tagjai és más politikai vezetők, akikről a román szélsőjobboldal azt állítja, hogy a hazafias magatartás igazi mintaképei,⁶ 21. századi magyar szélsőjobb esetében hasonló szerepet töltenek be a Horthy-éra, Trianon, valamint az 1848-as és az 1956-os forradalmak, meg az azokhoz csatolható személyiségek. És ez érthető, hiszen ezek azok a periódusok, amikor a kor politikai beállítottsága olyan volt, hogy a jobboldali eszmék és a nemzeti értékek nagy hangsúlyt kaptak. A szélsőjobboldal minden hasonló helyzetben saját magát mint alternatív megoldást próbálja bemutatni a társadalmi krízisre, és különféle stratégiákat használnak a status quo fenntartására és a hatalmi pozíciók megszerzésére.⁷

A szélsőjobboldal gyakran kiindulópontként tekint az öröklött somatikus jellemzőkre, mint például a faj, nem, bőrszín vagy alkat. Emellett hasonló fontosságot tulajdonít a kultúrának, viselkedésnek, fogyasztásnak, valamint az absztraktabb vallási, világnézeti vagy hitbeli különbségeknek. Ezeket az elemeket felhasználja az identitás formálásához és az „idegen”

⁵ Carter, E. (2005). *The Extreme Right in Western Europe: Success or Failure*. Manchester University Press, 18. o

⁶ Climescu, A. (2013). *Extremismul de dreapta online în România*, Institutul National pentru Studiarea Holocaustului din Romania “Elie Wiesel”, http://www.inshr-ew.ro/ro/files/proiecte/Publica%C8%9Bii/brosura_-_Extremismul_web.pdf, megnyitva: 2024. április 4.

⁷ Lipcsei, L. P. (2014). *Gondolatok a szélsőjobboldali ellenségkonstrukció diskurzív technikáiról*. Metszetek - Társadalomtudományi folyóirat, 3/2014

vagy „másik” megkülönböztetéséhez, így egy közös ellenség létrehozásával kívánja összekovácsolni követőit.⁸

A szélsőjobboldali csoportosulások és szimbólumaik Romániában

A román szélsőjobboldal valamilyen formában mindig aktívan részt vett az ország fejlődésében. A rendszerváltás után már rögtön kezdtek ilyen csoportosulások megjelenni, hogy a román nemzeti összetartást népszerűsítsék – az első az a Marosvásárhelyről induló Uniunea Vatra Românească volt, mely – a mozgalom alapítója, Radu Ceantea elmondása szerint a Romániai Magyar Demokrata szövetség alakulására válaszul jött létre. Elhatárolta magát a kommunizmustól, de megtartotta a Ceaușescu-rezsim nacionalista ideológiáját, valamint a kulturális pluralizmus és a magyar kisebbségi jogok ellen is kampányolt. A Vatra szimbólumait és ideológiáját később Ion Iliescu, az akkori ideiglenes országelnök, valamint a pártja, a Frontul Salvării Naționale is átvette, hogy így terjessze ki befolyását a kisebbségi és vegyes lakosságú területeken.⁹ A mozgalmából később politikai párt is vált ki, a szintén 1990-ben alakult Partidul Unității Națiunii Române elég szoros kapcsolatban volt az Uniunea Vatra Românească-vel, és ez volt az első komolyabb rendszerváltás utáni szélsőjobboldali párt, melyek az elkövetkező években meghatározó eredményeket értek el a különböző romániai választásokon.

A Vatra csak az első volt azok közül a rendszerváltás utáni mozgalmak közül, amelyek később Romániában a nacionalizmust hirdették, valamint erős szélsőjobboldali ideológiákat terjesztenek. Bár az ultranacionalizmus az egyik legjellemzőbb vonása ezeknek a csoportoknak, az etnikai, vallási vagy szexuális kisebbségek jelenlegi helyzete Romániában is rendszeresen foglalkoztatja őket. Ez több oknak is betudható.

Az egyik, és legfontosabb az, hogy az ortodox vallás uralkodik az országban, és elég gyakori, hogy az ortodox vallás nacionalizmussal párosul, és a magukat ilyennek valló szélsőséges csoportok nagy érdemeket szereznek az "ortodox nacionalizmus" kifejezés népszerűsítésében. A román ortodox egyház a nacionalizmus sajátos változatát hirdette, amelyben az ortodox hit

⁸ Szabó, M. (2006). *Kirekesztett idegen: az ellenség nyelvi megkonstruálása* in: Szabó, M. *Politikai idegen*. L'Harmattan, 71-82. o.

⁹ Gallagher, T. (1992). *Vatra Românească and resurgent nationalism in Romania*, *Ethnic and Racial Studies*, 15:4, 573. o.

a román identitás része volt, a légionárius filozófus Nae Ionescu azt állította, hogy az ortodoxia elválaszthatatlan a román identitástól. Az 1920-as évek leghíresebb ortodox teológusa, Nichifor Crainic, egyben meghatározó fasiszta gondolkodó is volt, aki a *Gândirea* című folyóiratban számos olyan szöveget publikált, amelyek a nacionalizmust az antiszemitizmussal és a fasizmussal ötvözték.¹⁰

Már az 1920-as években a Corneliu Zelea Codreanu által alapított nacionalista-fasiszta Garda de Fier (Vasgárda), amely számos erőszakos akcióban és politikai merényletben érintett volt, rendkívül támogatta a vallásos értékeket, és ez a merőben ortodox ideológia megkülönböztette a többi hasonló fasiszta mozgalmaktól abból az időből. Bár több elem is van, amely mutatja, hogy abban az időszakban az ortodox egyház szimpatizált a légiós mozgalommal és a Vasgárdával, viszont ezek inkább az antikommunizmusát csodálták és bátorították, hiszen a légionáriusok harcoltak a Krisztus deklarált és abszolút ellenségének tekintett kommunizmus ellen. Ezen kívül Ion Moța és Vasile Marin temetésén is több mint 200 ortodox pap vett részt, ez is mutatja, hogy szimpatizáltak a mozgalommal.¹¹

A román ortodox egyház doktrínáját leíró kiadványokból, a nyilatkozataiban és az olyan szervezetek nyilvános állásfoglalásaiban, mint az ASCOR kiderül, hogy pontosan milyen célokat is képviselnek – ezek között pedig találunk a szélsőjobboddallal szimpatizáló célokat is. Az 1997. novemberi *Icoana din adânc* folyóirat, amely egy, a bukaresti érsekség által támogatott ortodox lap, felsorolja azokat a pontokat, amelyek „a román nemzet létét fenyegetik” – és itt kifejezték a szerzők többek között a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozással szembeni ellenállásukat is. Emellett ellenezték a bevándorlók számára biztosított feltétel nélküli állampolgársági jogokat is, akiket „Ázsia, Afrika és Amerika szociális hulladékának” neveztek, valamint a kisebbségpolitikát is elutasították.¹²

¹⁰ Chioveanu, M. (2007). *Arhanghelul acestei lumi: legionarismul ca religie politică*. Studia Politica: Romanian Political Science Review, 7(3), 560-566. o.

¹¹ Ua.

¹² Andreescu, G. (2003). *Extremismul de Dreapta în România*. Centrul De Resurse Pentru Diversitate Etnoculturală Cluj-Napoca. 2003. 36. o

A felsoroltak közé tartozott itt még egy nagyon fontos tényező, amely a román ortodox egyházat közelebb viszi a rendszerváltás utáni szélsőjobboldali csoportosulásokhoz, és ez a Bukovina és Besszarábia kérdése – és itt jön képbe a jelképeknek a fontossága – ugyanis rengeteg szélsőjobboldali csoportosulás tagjai az ezzel kapcsolatos demonstrációkon meg tüntetéseken előszeretettel lengetnek olyan zászlókat, amelyre egy ortodox kereszt van helyezve.

A 2024. március 27-i megemlékezés Besszarábia és Románia egyesülése alkalmából - az áthúzott sarlókalapács és a Nagy-Románia zászló benne az ortodox kereszttel, forrás: <https://comunitateaidentitara.com/> megnyitva: 2024. április 14.

Ezek az utóbbi években megfigyelhetőek voltak a Comunitatea Identitară szélsőjobboldali, anti-kommunista nemzeti keresztény szervezet által szervezett demonstrációkon is.¹³

Az ortodox kereszt (avagy bizánci kereszt, orosz kereszt, pravoszláv kereszt) megjelenik még a Noua Dreaptă (szélsőjobboldali politikai párt) által szervezett anti-LGBTQ tüntetéseken¹⁴ - ugyanazon szervezet által szervezett tüntetéseken, ahol például 2008-ban és 2010-ben még Odal-rúnákat¹⁵ és kelta keresztet¹⁶ nyomtattak a zászlókra- érthetően a tüntetések célja hasonló maradt, így véleményem szerint beszélhetünk már egy szélsőjobboldali jelkép kialakulási folyamatának kezdetéről is ebben az esetben.

¹³ "Unirea Basarabiei cu România sărbătorită la Cluj", <https://comunitateaidentitara.com/>, 2024. március 29., <https://comunitateaidentitara.com/unirea-basarabiei-cu-romania-sarbatorita-la-cluj/>, megnyitva: 2024. április 7.

¹⁴ Răzvan Filip, "Cum au fost alungați Frăția Ortodoxă și Noua Dreaptă după ce-au făcut scandal la Muzeul Țăranului", <https://www.vice.com/>, 2018 február 09., <https://www.vice.com/ro/article/7x7byy/fratia-ortodoxa-si-noua-dreapta-au-facut-scandal-la-muzeul-taranului>, megnyitva: 2024. április 7.

¹⁵ Dragoș Boța, "Iepurașii naționaliști, homosexualii și mitingul/", <https://www.pressalert.ro/>, 2010. május 22. <https://www.pressalert.ro/2010/05/iepurasii-nationalisti-homosexualii-si-mitingul/>, megnyitva: 2024. április 7.

¹⁶ "Noua Dreaptă a organizat un protest anti-gay", <https://www.mediafax.ro/>, 2008. május 24. <https://www.mediafax.ro/social/noua-dreapta-a-organizat-un-protest-anti-gay-2657605>, megnyitva: 2024. április 7.

A Nagy-Románia zászló megjelenik más szélsőjobboldali mozgalom jelképei között is – az egyik talán legfontosabb a 2015-ben alapult Partidul România Unită, egy szintén ultra-nacionalista párt, amelynek a logójában Vlad Țepeș arcképe, valamint mögötte egy Nagy-Románia zászló látható.¹⁷

A romániai politikai pártok közül pedig talán a legfontosabb az Alianța pentru Unirea Românilor, melynek 2019-es megalakulását követően a 2020-as választásokon már sikeresen be is jutott a parlamentbe, és jelen pillanatban is a legnagyobb szélsőjobboldali párt az országban.

A párt logója szintén egy Nagy-Románia zászlóra hajaz, viszont kissé burkoltabban, hiszen itt az ország keleti határai helyett csak csillagokat láthatunk kör alakban – szinte azt is mondhatnánk, hogy egy Európai Unió szimbólumot láthatunk, ha nem tudnánk biztosra, hogy egy végletekig euroszeptikus pártról van szó.¹⁸ Így biztosan nem az EU-ra hajaz ez a kis hasonlóság, viszont ha nem lenne elég ez ahhoz, hogy megbizonyosodjunk arról, hogy az AUR egy végletekig nacionalista párt, akkor elég csak a 2024-es választásokra készített arculatára nézni – erős hasonlóságot lehet felfedezni a Partidul România Unită jelképeivel, hiszen rengeteg szóróanyagon, valamint szociális média felületeken is megjelenik Vlad Țepeș arca –

¹⁷ Andreea Nicolae, "Ce urmărește Partidul România Unită", <https://www.digi24.ro/>, 2016. augusztus 31., <https://www.digi24.ro/opinii/ce-urmareste-partidul-romania-unita-556800/>, megnyitva: 2024. április 7.

¹⁸ "George Simion atacă UE: „Noua Uniune Sovietică de la Bruxelles”, <https://www.hotnews.ro/>, 2024. február 18., <https://www.hotnews.ro/stiri-politic-26910923-george-simion-ataca-noua-uniune-sovietica-bruxelles.html>, megnyitva: 2024. április 24.

forrás: Alianța pentru Unirea Românilor Bihor Facebook oldala, megnyitva: 2024. április 24.

mindkét esetben az aranykorként idealizált múltat tekintenek vissza, valamint a hazafias magatartás igazi mintaképeivel próbálják azonosítani a saját, valamint a nemzet identitását is.¹⁹

Érdemes kiemelni még a Calea Neamului és a Frăția Ortodoxă szervezeteket is, akik napjainkban az Alianța pentru Unirea Românilor párttal együttműködve vettek részt több tüntetésen – többek között 2023-ban Úz-Völgyében, valamint megjelentek még a magyar miniszterelnök beszéde alatt a Bálványosi Nyári Szabadegyetemen, Tusnádfürdön. Az ő nevükhöz

köthetők olyan tüntetések is, ahol az anti-LGBTQ ügyek vagy éppen a gyerekek szexuális nevelésének ellenzése volt a téma. Ezekben a demonstrációkban gyakran feltűnt az ortodox kereszt motívuma, illetve egy másik, a rendszerváltás után elterjedt jelkép is, a közepén kilyukasztott román zászló, amely az állam integritása, függetlensége és szuverenitása elleni támadást jelenti.²⁰

¹⁹ Climescu, A. (2013)., *i.m.*

²⁰Biroul Executiv Central al Partidului Socialist Român, "Drapelul găurit, simbolul loviturii de stat din decembrie 1989", <https://www.psr.org.ro/>, 2017. december 22., <https://www.psr.org.ro/comunicate-de-presa/drapelul-gaurit-simbolul-loviturii-de-stat-din-decembrie-1989.html>, megnyitva: 2024. április 7.

Romániában rengeteg szélsőjobboldali politikai párt is létrejött a rendszerváltás után – ezek közül érdemes megemlíteni a jelképrendszere miatt a Partidul „Totul pentru Țară”-t (PTT), vagy ahogy még nevezték, a Partidul “Pentru Patrie”, amelyet 1993-ban alapítottak az antikommunista ellenállási mozgalom volt tagjai, és hasonló legionárius és fasiszta értékeket képviselt, mint a Vasgárda, hiszen publikusan tisztelgett annak olyan vezető személyiségei előtt, mint Corneliu Zelea Codreanu vagy Horia Sima (aki valamilyen szinten részt vett a párt megalakulásában is, hiszen halála előtt még intenzíven foglalkozott a romániai legionárius mozgalommal, és több irányadó dokumentumot is megírt a párt számára).²¹

A ”Totul pentru Țară” elnevezés nem új a romániai politikában, hiszen már 1937-ben a parlamenti választásokon képviseltette magát egy hasonló nevű párt, és a szavazatok 15.58%-val 66 mandátumot kaptak²² – ez a legionarista Corneliu Zelea Codreanu pártja volt, és a Vasgárda felbomlása után ezen a néven, politikai pártként indult újra a mozgalom, amit aztán később "Mișcarea Legionară" néven is ismertek – hozzájuk köthetőek az 1941. január 21-23-i lázadások is. A 1993-ban alakult párt mindenképpen ezt az indentitást akarta továbbvinni, honlapjaikon keresztül igyekeznek meggyőzni arról, hogy ezek a szervezetek a romániai antikommunista ellenállás tagjainak vágyából és emlékére születtek²³ – ez a szélsőjobboldal által egy gyakran alkalmazott álcázott stratégia, amely arra irányul, hogy nagyobb legitimitást szerezzenek ezeknek a szervezeteknek.

Bal oldalon látható a "Totul pentru Țară" politikai párt mostani jelképe, a jobb oldalon pedig a Vasgárda által használt fasiszta szimbólum a két háború közötti időszakból

²¹ Florin Dobrescu, „TOTUL PENTRU ȚARĂ – 20 ani. (I) Starea Legiunii după Revoluție. Începuturi de organizare. Dispute. Întâlnirea de la Budapesta.” Buciumul, 2013. február 4., <https://www.buciumul.ro/2013/02/03/totul-pentru-tara-20-ani-i/>, megnyitva: 2024. április 8.

²² Monitorul Oficial nr. 301 din 30 Decembrie 1937, p. 9720.

²³ A párt hivatalos weboldala már nem működik, viszont az archivált képernyőfelvételeken látszik, hogy már a főoldalon Corneliu Zelea Codreanu, vagy Ion Gavrilă legionárius hősöknek állítanak emléket a párt tagjai: <https://web.archive.org/web/20070218113305/http://www.pentrupatrie.ro/>, megnyitva: 2024. április 24.

Ami a legjobban alátámasztja ezt, az a tény, hogy a párt jelképrendszere rendkívül hasonlít a legionarista mozgaloméra. A rácsszerű jelkép, amit a párt használt szinte teljesen megegyezik azzal a szimbólummal, amit a Vasgárda használt a két háború közötti időszakban – ezen kívül a szimbólum zöld színű alapon jelenik meg, ami a legionaristák színe volt, hiszen az uniformis, amelyben jártak, valamint a zászlók háttere is ilyen színű volt. A párt végül 2015-ben, hosszas jogi procedúra után felbomlott.²⁴

A zöld szín önmagában is fontossággal bír, hiszen ugyanúgy ez megfigyelhető még a Noua Dreaptă párt arculatában is, ami ideológiáját tekintve Corneliu Zelea Codreanu légios tanításán alapuló újlegionárius elveket vall, és jelképeik között volt hivatalosan a kelta kereszt is. Ezt a szimbólumot ma is számos szélsőjobbboldali csoport használja.

A ND által a párttá válásáig használt logó a zöld alapon álló kelta kereszt volt, amely a Légionárius Mozgalom, a Zelea Codreanu által 1927-ben Romániában alapított szélsőjobbboldali csoport szimbólumára hasonlított.²⁵ Amióta pártként működik a mozgalom, azóta nyilvánosan nem használják többé a kelta keresztet, viszont a zöld szín megmaradt a párt logójában azóta is. Másrészt az új logó a Német Nemzeti Demokrata Párt (Nationaldemokratische Partei Deutschlands) emblémájára is hasonlít, ami széintén hasonló nézeteket képvisel. Az ND és az NPD képviselői az elmúlt években számos politikai találkozót is tartottak.²⁶

Ezek a román mozgalmak és pártok kapcsolatát mi sem mutatja jobban, mint az, hogy többször is összedolgoztak – az egyik legfontosabb példa lehet Grigore Oprița 2003-as büntetőeljárása, amelyet nacionalista-szovjet propaganda és fasiszta szimbólumok terjesztése miatt indítottak ellene. Ebben az ügyben Serban Suru (a Legionárius Mozgalom vezetője), Tudor Ionescu (a

²⁴ Decizia Civilă nr.13 pronunțată de Tribunalul București - Secția a V-a Civilă în dosarul nr. 15929/3/2013, în ședința publică din data de 21.05.2014, definitivă prin Decizia Civilă nr.215. A, pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a III-a Civilă și Pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr. 15929/3/2013 (2241/2014), în ședința publică din data 04.05.2015., <https://tribunalulbucuresti.ro/images/documente/Partide/poz-32-apr-2017.pdf>, megnyitva: 2024. április 9.

²⁵ Babeș, A., & Bărbulescu, A. *Ghid De Coduri, Simboluri Și Însemne Ale Extremei Drepte În România*, Friedrich-Ebert-Stiftung, 17-18. o. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/14104.pdf>, megnyitva: 2024. április 10.

²⁶ *Ua.*

Noua Dreaptă elnöke), valamint a "Totul pentru Țară" párt tagjai is tanúként léptek fel és támogatásukat fejezték ki a vádlottal szemben.²⁷

Amik szimbólumok terén még fontosak, azok a neonáci, meg hasonló ultrajobboldali csoportosulások, amelyek természetesen már törvényen kívül működnek – annak ellenére is, hogy elmondásuk szerint a gondolatok, vélemények vagy meggyőződések kifejezésének szabadsága és az alkotás szabadsága – akár beszéd, írás, kép, hang vagy más nyilvános kommunikációs eszköz útján, sérthetetlen a román Alkotmány 30. cikke szerint.²⁸

Ezek közül a legfontosabb a Naționalistii Autonomi, amelynek léteznek csoportosulásai az országon belül szinte mindenhol – a legtöbb online jelenléte mégis a temesvári csoportnak van – hozzájuk köthető az a <https://lupta-ns.blogspot.com/> honlap, ahol zsidóellenes és ultrafasizta tartalmakat osztanak meg, vagy például a nagy port kavaró 2013-as posztjuk, amelyben kiírták, hogy 300 lejes jutalmat ajánlanak fel azoknak a bántási cigány nőknek, akik orvosi igazolást tudnak felmutatni arról, hogy önkéntesen sterilizációs műtétnek vetik alá magukat.²⁹

Ezen az oldalon több szimbólum is megfigyelhető – az első, a fogaskerék, amely a rasszista és neonáci csoportok jelképe, amelyet eredetileg a náci rezsim félkatonai szervezetei vettek át.³⁰ Ezen kívül a hivatalos Telegram-csatornájukon Odal-rúna szerepel – a szimbólum rendkívül népszerűvé vált a szélsőjobboldali szervezetek tagjai körében, és ma már főként a rasszista-xenofób mozgalmak használják, amelyekből már szinte minden uniós országban létrejött egy – a temesvári Naționalistii Autonomi csak egy közülük.³¹

Ezen kívül pedig, sajnos úgy néz ki, hogy a jövőben még tovább bővíülhet ezeknek a szimbólumoknak a felsorolása, mert csak az elmúlt pár évben rengeteg hasonló mentalitású

²⁷ Gabriel Andreescu, "Cazul Grigore Oprita: a inceput vinatoarea zapacitilor si a aiuritorilor", <https://www.observatorcultural.ro/>, 2003. augusztus 5., <https://www.observatorcultural.ro/articol/cazul-grigore-oprita-a-inceput-vinatoarea-zapacitilor-si-a-aiuritorilor/>, megnyitva: 2024. április 24.

²⁸ <https://lupta-ns.blogspot.com/p/activitate-garantata-de-lege.html>, megnyitva: 2024. április 16.

²⁹ "O grupare naționalistă din Timișoara propune sterilizarea femeilor de etnie romă și le oferă bani", <https://www.antena3.ro/>, 2013. január 09., <https://www.antena3.ro/actualitate/o-grupare-nationalista-din-timisoara-propune-sterilizarea-femeilor-de-etnie-roma-si-le-ofera-bani-198524.html>, megnyitva: 2024. április 10.

³⁰ Babeș, A., & Bărbulescu, A., *i. m.*, 24. o.

³¹ *Ua.*, 25. o.

politikai párt jelent meg. Az AUR-ból távozó Diana Iovanovici-Șoșoacă szenátor által alapított S.O.S. România talán még elődjénél is szélsőjobbodalibb értékeket képvisel, és az előrejelzések alapján már most rengeteg követőre tett szert.³² Ezen kívül a Calea Neamului vezetője, Mihai Țîrnoveanu is alapított Mișcarea Națională néven egy politikai pártot – bár alig egy éve voltak beiratva, az elég volt,

hogy máris nagy hírnévre tegyenek szert azzal, hogy hasonló szélsőjobbos szervezetekkel együtt tüntettek anti-LBGTQ és más nacionalista célok miatt.³³ Bár ezek a pártok nem igazán használnak „klasszikus” szélsőjobbos szimbólumokat, azért érdemes figyelni az ő jelképrendszereikre is – lehetséges, hogy a jövőben ezek magukban is tudnak új értelmet nyerni majd.

A szélsőjobbodal csoportosulások és szimbólumaik Magyarországon

Magyarországon is alkotmányos jog a véleménynyilvánítás és a szólás szabadsága, viszont ugyanakkor ez nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére.³⁴ Ezt aztán majd a magyar Büntető törvénykönyv szűkíti le jobban az önkényuralmi jelképek használatára, ahol leírja azt, hogy büntetendő a horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarló-kalapácsot, ötágú vöröscsillagot vagy ezeket ábrázoló jelképet terjeszteni, nagy nyilvánosság előtt használni, vagy közszemlére tenni,

³² Alexandru Mihăescu, "Sondaj Avangarde: PSD conduce cu 31%, urmat de PNL cu 20%, AUR cu 18%, Dreapta Unită cu 15% și SOS cu 8%. Comasarea, aprobată de 53% dintre respondenți", <https://www.g4media.ro/>, 2024. február 21., <https://www.g4media.ro/sondaj-avangarde-psd-conduce-cu-31-urmat-de-pnl-cu-20-aur-cu-18-dreapta-unita-cu-15-si-sos-cu-8-comasarea-aprobata-de-53-dintre-respondenti.html>, megnyitva: 2024. április 24.

³³ "Mișcarea Națională (MN) și Frăția Ortodoxă anunță că vor sta în calea marșului LGBT, organizat la București sâmbătă, chiar de prăznuirea Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași", <https://ecopolitic.ro/>, 2023. október 09., <https://ecopolitic.ro/miscarea-nationala-mn-si-fratia-ortodoxa-anunta-ca-vor-sta-in-calea-marsului-lgbt-organizat-la-bucuresti-sambata-chiar-de-praznuirea-sfintei-cuvioase-parascheva-de-la-iasi/>, megnyitva: 2024. április 24.

³⁴ Magyarország Alaptörvénye, IX. cikk, <https://www.parlament.hu/irom39/02627/02627.pdf>, megnyitva: 2024. április 13.

viszont csak „a köznyugalom megzavarására alkalmas – különösen az önkényuralmi rendszerek áldozatainak emberi méltóságát vagy kegyeleti jogát sértő – módon”.³⁵ Ebben a törvényben viszont ezeknek a szimbólumoknak a felsorolása véges, tehát például az olyan neonáci szimbólumok, mint az Odal-rúna, vagy a kelta kereszt nem tartoznak bele ennek a törvénynek a hatókörébe.

Magyarországon a jelképhasználat és a szólásszabadság, valamint a véleményszabadság viszonylatában több vita is volt, így valamilyen szinten a rendszerváltás utáni szabályozás is ezt tükrözi – beszélünk itt több Alkotmánybírósági-döntésről, valamint az Európai Emberi Jogok Bíróságának ítéleteiről is.

Az előző Büntető törvénykönyvbeli³⁶ szabályozás szerint ugyanis minden esetben büntetendő volt ezeknek a jelképeknek a használata, nem csak abban az esetben ha ez köznyugalmat sértett. Ezt a szabályozást többen alkotmányellenesnek tartották, viszont az Alkotmánybíróság 14/2000. AB. számú határozatában az indítványokat elutasította, a véleményszabadság kérdésével kapcsolatban pedig arra a következtetésre jutott, hogy ez akkor korlátozható, ha az „a demokratikus társadalomban szükséges”. A döntés értelmében a tiltott jelképek nyilvános, korlátozás nélküli használata súlyosan sérti az emberi személy méltóságát, különösen azokat, akik az adott ideológiák üldözéseit szenvedték el.

Viszont Kukorelli István alkotmánybíró különvéleményében rámutatott, hogy éppen a közelmúlt tabukkal korlátozott időszakának emléke miatt kellene biztosítani a szabad politikai diskurzust, hiszen a totalitárius eszmék terjedését sem a szólásszabadság korlátozásával, sem pedig az antidemokratikus erők hatalomra kerülésével nem lehet megfékezni.³⁷

Egy másik eset, ami nagyban befolyásolta a szabályozást, az az EJEB elé kerülő Vajnai v. Magyarország, 33629/06 sz.³⁸ eset volt, ahol két Magyarországi Munkáspárti aktivista ötágú vörös csillag viselése miatt volt megbüntetve. Viszont az EJEB kiemelte, hogy a vöröscsillag

³⁵ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 335. cikk,

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>, megnyitva: 2024. április 13.

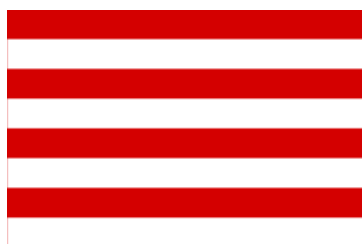
³⁶ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 269/B cikk, <https://njt.hu/jogszabaly/1978-4-00-00>, megnyitva: 2024. április 13.

³⁷ 14/2000. (V. 12.) AB határozat, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 269/B. §-a alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában, <https://njt.hu/jogszabaly/2000-14-30-75>, megnyitva: 2024. április 13.

³⁸ Vajnai v. Hungary, no. 33629/06, ECHR 2008, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87404>, megnyitva: 2024. április 13.

viselése nem tekinthető kizárólag kommunista jelképnek, hiszen az a munkásmozgalom jelképe is, így használata nem feltétlenül jelent önkényuralmi rendszerekkel történő azonosulást és a büntetőjogi tiltás aránytalanul korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát. Emellett az EJEB álláspontja szerint az államoknak nagy óvatossággal kell eljárniuk a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásakor, különös tekintettel az olyan többértelmű szimbólumokra, mint például az ötágú vöröscsillag, amelyek esetében csak egyértelmű és nyomós társadalmi szükséglet igazolhatja a korlátozást.

Vajnai győzelme annyiban hatott a magyar jogrendszerre, hogy volt olyan rendes bíróság, amelyik ítéletében figyelembe vette a strasbourgi döntést, és társadalomra veszélyesség hiányában nem állapított meg büntetőjogi felelősséget. Más bíróságok azonban, mivel a jogalkotó nem módosította és nem is helyezte hatályon kívül a büntetőjogi tényállást, továbbra is büntettek,³⁹ egészen addig, amíg Vajnai az Alkotmánybírósághoz nem fordult, akik megsemmisítették a régi rendelkezést az ötágú vöröscsillag tekintetében.⁴⁰

Az árpádsávós lobogó jellemzően nyolc – négy piros, négy fehér

Így tehát a jogszabályok tükrében észrevehető, hogy Magyarországon sokkal inkább elfogadott a hasonló szélsőjobb oldali jelképek használata, így például nem csoda, hogy a Jobbik Magyarországért Mozgalom elnöksége a párt hivatalos színévé választotta az árpádsávós zászlón szereplő piros-fehér sávokat és országszerte demonstrációkat szervezett, hogy bebizonyítsák azt, hogy az sosem volt nyilas szimbólum, de ha lett volna is, szélsőséges mozgalmak általi kisajátítása nem indokolja nemzeti szimbólumként való használatának elhagyását. Az ellenvélemény szerint pedig az árpádsávós zászló a nyilaskeresztes mozgalom jelképévé vált a második világháborúban, és például az MSZP-s politikusok a betiltását is felvetették.⁴¹

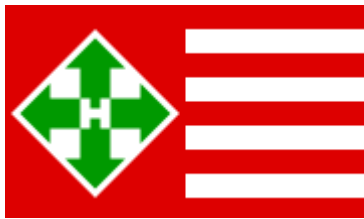
³⁹ Smuk, P. (2019). *Az önkényuralmi rendszerek jelképei és a használatukat tiltó jogi szankciók rendszere*. IMR, 2019/2., 243-244. o.

⁴⁰ 4/2013. (II. 21.) AB határozat a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 269/B. §-a alaptörvény-ellenességéről és megsemmisítéséről. <https://njt.hu/jogszabaly/2013-4-30-75>, megnyitva: 2024. április 13.

⁴¹ Zsidai Péter, *„Árpád-sáv - Tűrni, tiltani vagy tisztelni?”*, <http://www.szochalo.hu/>, 2003. szeptember 29.,

https://web.archive.org/web/20071112012812/http://www.szochalo.hu/index.php?id=772&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=101506, megnyitva: 2024. április 13.

Az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) és az európai szövetség rasszizmus elleni csoportja, a FARE is elfogadta, hogy önmagában sem az árpádsávos zászló, sem a történelmi Magyarország ábrázolása, nem minősül szélsőséges jelképnek. Viszont voltak próbálkozások annak betiltására, és voltak precedensek arra, hogy ilyen indítékkal legyenek használva ezek a szimbólumok, más, idegengyűlölőnek vagy ultranacionalistának minősíthető, Magyarország szomszédainak nemzetközileg elfogadott határait kétségbe vonó jelképek, illetve rigmusok vagy magatartás kíséretében, ezért a Román Labdarúgó-szövetség például a mai napig tiltja ezeken jelképek használatát.⁴²

Árpádsávos zászló és nyilaskereszt – melynek közepében a H betű a Hungarista Mozgalomra utal

Ezért, ahogy már korábban is kifejtettem, itt is igaz tud lenni az, hogy egy gesztus, jelkép vagy fogalom csak a saját kulturális kontextusán belül értelmezhető igazán, így főleg az árpádsávos zászló esetében tudhatjuk azt, hogy amennyiben szélsőjobboldali csoportosulások használják, és más nyilas motívumokkal együtt, akkor az utalhat a Hungarista Mozgalomra, és képviselhet

magyar nemzetiszocialista ideológiát.

Így például a „Becsület napjának”, vagy “Kitörés napjának” (németül Tag der Ehre) nevezett éves megemlékezéseken, amikor a német és magyar alakulatok 1945. február 11-én este Budáról indult, a német arcvonal elérése érdekében történő kitörési kísérletére emlékeznek, rengeteg radikális csoportosulás vesz részt, és ott figyelhető meg leginkább, hogy milyen

„Bomber-dzsekisek” nyilaskeresztes motívumokkal – forrás: ATV Magyarország, "Neonácik és antifasiszták feszültek egymásnak az idei kitörés napján", 2023. február 12., <https://www.youtube.com/watch?v=xVFVOQOSPNE>, megnyitva: 2024. április 14.

⁴² "Csak azért is: volt nagy-magyarországos molinó a magyar válogatott észtek elleni meccsén", Krónika, 2023. március 24., <https://kronikaonline.ro/sport/csak-azert-is-volt-nagy-magyarorszag-os-molino-a-magyar-valogatott-esztek-elleni-meccsen>, megnyitva: 2024. április 13.

jelképeket használnak. Ebben a kulturális környezetben tehát az árpádsáv is megtalálhatja a nyilas jellegét, hiszen már konkrét nyilas szimbólumokkal együtt jelenik meg az olyan csoportok körében, mint a Hungaria Skins, Werewolf Skins, valamint a „Vér és Becsület”, amelyek neonáci hálózatok Magyarországon.

Ezen kívül kifejezetten fontos még ezek közül a Betyársereg – akik rengeteg közös tüntetésen vettek részt például a szintén szélsőjobboldali ellenzéki párttal, a Mi Hazánkkal,⁴³ és rengeteg megmozdulásukon képviselik magukat vaskeresztekkel, keltakeresztekkel, és nyilaskeresztekkel – valamint elég erős fasiszta érdekeket is képviselnek. Bár elmondásuk szerint ők csak egy „olyan baráti, bajtársi közösség, amelynek tagjait többek között a hazaszeretet, a normalitás melletti kiállás, és jelentős részben a sport iránti elkötelezettség köti össze.”,⁴⁴ valamint hogy nekik csak a békefenntartás a céljuk – ez nem föltétlenül történt mindig így.⁴⁵

Még egy újfasiszta szervezet akit meg kell említeni, az a Magyar Nemzeti Arcvonal, amelynek a zászlaja szintén gyakran lobog ilyen jellegű eseményeken – amely szintén teljesen a nyilasok zászlajaira hasonlít, az árpádsáv mellett fekete alapon egy nagy H betű utal a szervezet hungarista jellegére.⁴⁶

Magyarországon a szélsőjobboldali csoportosulások közül érdemes még kiemelni pár nagyobb paramilitáris, félkatonai csoportosulást is, amelyek szintén elég erős jelképrendszerrel rendelkeztek. Az egyik legfontosabb talán a Magyar Gárda Hagyományőrző és Kulturális Egyesület és az általa létrehozott Magyar Gárda Mozgalom, melyek a Jobbik Magyarorszáért Mozgalomhoz kapcsolódó szervezetek voltak. Ezek Vona Gábor, a Jobbik akkori elnöke nyilatkozatai alapján nem csak médiapolitizáló eszközöknek, hanem közösségépítő szervezetnek is számítottak. A radikális nézeteket, szimbólumokat és eszközöket magukénak

⁴³ Bankó Gábor, *„Új roma nemzet létrehozásától rettegve vonultatta fel a Betyársereget a Mi Hazánk Nyiregyházán”*, <https://444.hu/>, 2022. szeptember 11., <https://444.hu/kepek/2022/09/11/uj-roma-nemzet-letrehozastol-rettegve-vonultatta-fel-a-betyarsereget-a-mi-hazank-nyiregyhazan>, megnyitva: 2024. április 14.

⁴⁴ <https://betyarsereg.hu/>, megnyitva: 2024. április 14.

⁴⁵ Bozay Balázs *„Véresre verték őket a szélsőjobbosok a kitörés napján, pedig nem is antifák”*, <https://telex.hu/>, 2023. február 15., <https://telex.hu/belfold/2023/02/15/kitores-napja-veres-gyulolet-tamadas-szelsojobb-betyarsereg-nemzeti-radikalis>, megnyitva: 2024. április 14.

⁴⁶ *„18 dermesztő kép a magyar neonácik szombati megemlékezéséről”*, <https://magyarnarancs.hu/>, 2016. február 14., <https://magyarnarancs.hu/belpol/19-dermeszto-kep-a-magyar-neonacik-szombati-megemlekezesrol-98239>, megnyitva: 2024. április 14.

valló fiatalok csoportosulása volt ez, és olyan események köthetők a nevükhöz, mint a Jobbik vidéki pártszervezési kampánya és olyan stratégiai kezdeményezések, mint a cigányságot kollektíven bűnözőnek tituláló akciók vagy az árpádsávós zászlót népszerűsítő országjárás.⁴⁷

Bár Vona Gábor hangsúlyozza, hogy a Magyar Gárda békés, hagyományőrző egyesület kíván lenni, a szervezet paramilitáris jellegére történő utalások érezhetően a létrehozók szándékától sem állnak távol. A szervezet célja a külső és belső ellenségekkel szembeni „nemzeti önvédelem”, tagjait „felavatják”, fegyveres kiképzést kapnak, egyenruhát viselnek, valamint rangfokozatot, rangjelzést kapnak. Mindezt egy parlamenten kívüli radikális párt szárnyai alatt, hiszen az egyesületként való bejegyzés a Jobbikhoz való szoros kapcsolódást nem szünteti meg, ezen kívül pedig ami rendkívül heves vitákat váltott ki, az a tény volt, hogy a fekete-fehér

A Magyar Gárda egyenruháját Takács Zsuzsa iparművész tervezte, forrás: <https://fuhu.hu/jobik-utja-2-elindul-magyar-garda/>, megnyitva: 2024. április 14.

egyenruhájukon árpádsávós címet viseltek, árpádsávós sálakat, valamint a zászlójuk is hasonló motívumokat rejtett.⁴⁸ Később ez a szervezet felbomlott, most pedig a Toroczkai László által alapított Nemzeti Légión (Légión Hungária) képvisel hasonló értékeket – az alapító szerint ez nem a jogutódja a Gárdának, csupán eszmeiségének és szellemiségének örököse.⁴⁹

Egy másik fontos, a Magyar Gárdához hasonló, és vele meg a Jobbikkal szövetséges „katonai hagyományőrző baráti társaság”⁵⁰ a Nemzeti Őrsereg. A félkatonai szervezet neve a 1848.

⁴⁷ "A Magyar Gárda és a Jobbik politikája". <https://politicalcapital.hu/>, 2007. augusztus 17.
https://politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=1877, megnyitva: 2024. április 14.

⁴⁸ "Első kézből a Magyar Gárda outfitjéről". <https://velvet.hu/>, 2007. szeptember 15.,
<https://velvet.hu/trend/garda0905/>, megnyitva: 2024. április 14.

⁴⁹ "Nemzeti Légión néven újjáalakul a Magyar Gárda", Hír TV, 2019. május 14.,
<https://hirtv.hu/ahirtvhirei/nemzeti-legio-neven-ujjaalakul-a-magyar-garda-2481014>, megnyitva: 2024. április 14.

⁵⁰ <http://nemzetiorserreg.hupont.hu/>, megnyitva: 2024. április 14.

március 15-én kinyomtatott 12 pont 5. pontjában felállítani követelt „Nemzeti őrsereg”, valamint az 1956-ban felállított Nemzetőrségnek állít emléket, és a két szervezet utódjának tekinti magát.⁵¹

A Nemzeti Őrsereg egyenruhája hasonlít a II. világháborús magyar honvéd egyenruhára: bakancs, a beletűrt sötétzöld nadrág, valamint a derékszíjjal és könyök fölé felhajtott ujjú, vállpántos, álló gallérú drapp ing, melyen egy SS-tisztéhez hasonló karszalag

forrás: <http://nemzetiorsereg.hupont.hu/>,
megnyitva: 2024. április 14.

található. Ez az árpádsáv alapon piros körrel, feketével szegett fehér négyzettel, benne pedig rovásírással írt, zöld színű H betűvel van díszítve (Ő) – ez méginkább kiemeli a szervezet hungarista jellegét. Ugyanez a motívum megjelenik a szervezet zászlóján és a logóján is.

Magyarországon jelen pillanatban a legfontosabb szélsőjobboldali politikai párt talán a Mi Hazánk Mozgalom, hiszen a legutóbbi országgyűlési választásokon meglepő eredményeket produkálva jutottak be a parlamentbe – bár rendkívül megosztották a közvéleményt. A pártot Toroczkai László és több, a Jobbikból kilépő politikus alapította, miután az enyhített a radikális ideológiáin. Toroczkai László neve azért is fontos, hiszen ő volt az, aki a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalmat is alapította, amelyik szintén egy nacionalista félkatonai szervezet, a legrégebbi az itt felsoroltak közül.⁵² Rengeteg kontroverzális dolog köthető ehhez a mozgalomhoz, és több törvénybe ütköző megnyilvánulásuk volt, amiért vezető tagjait elítélték, mint például szivárványzászló-égetés miatt,⁵³ vagy akár 2015-ben a kézdivásárhelyi román nemzeti ünnepre tervezett robbantás miatt.⁵⁴

A Toroczkai által alapított párt és a HVIM között szimbolikus hasonlóságok is fellelhetők. A Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom jelképe az országalma, melyet egy Omega-jellel vesznek körül. Ez a jelkép elég elterjedté vált Magyarországon, gyakran feltűnik különböző

⁵¹ Ua.

⁵² <https://www.hvim.hu/>, megnyitva: 2024. április 14.

⁵³ Fazekas Lázár Benjámin, "Elsőfokon elítélte a bíróság a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom elnökét szivárványzászló-égetés miatt." <https://merce.hu/>, 2023. július 11., <https://merce.hu/2023/07/11/elsofokon-elitelte-a-birosag-a-hatvannegy-varmegye-ifjusagi-mozgalom-elnoket-szivarvanyzaszlo-egetes-miatt/>, megnyitva: 2024. április 14.

⁵⁴ Bíró Blanka, Rostás Szabolcs, "Öt év letöltendő kapott Beke István és Szöcs Zoltán a székelyföldi terrorperben", Krónikaonline.ro, 2018. július 04., <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/ot-ev-letoltendot-kapott-beke-istvan-a-szekelyfoldi-terrorperben>, megnyitva: 2024. április 14.

szélsőjobboldali megmozdulásokon. Érdekes megfigyelni, hogy az apostoli kettős kereszt megjelenik mindkét mozgalom logójában – a HVIM esetében az országalma részeként, a Mi Hazánk zászlójában pedig különállóan. Itt ebben az esetben nem beszélhetünk kifejezetten egy szélsőjobboldali szimbólumról, sőt, nem is föltétlenül indokolt a hasonlóság, viszont mindenképpen mindkét szimbólum intenzív nacionalista érzetet áraszt magából.

Bal oldalon a Mi Hazánk Mozgalom, jobb oldalon pedig a Hatvanégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom logója – mindkettőben szerepel a kettőskereszt.

Következtetések

A rendszerváltás utáni időszakban Romániában és Magyarországon is számos változás történt, mégis, az alkotmányos tilalmak és jogszabályok ellenére, a szélsőjobboldali szervezetek és csoportok továbbra is jelen vannak, sőt, mindkét országban ezek aktív résztvevői az ország politikai életének. Habár a jelképrendszerek formálisan megváltoztak, az ideológiák lényegében ugyanazok maradtak. Nem szükséges már második világháborús náci jelképeket használni ahhoz, hogy egy bizonyos világnézetet képviseljenek, mivel minden szimbólum képes új értelmet találni egy kisebb csoporton belül.

Érdekes meghúzni a két állam között a párhuzamot, hiszen míg Magyarországon már lassan két évtizede jobboldali kormányzás van, Romániában ez mindig változó volt, valamint az ő esetében nem is beszélhettünk sohasem egy olyan erőteljes jobboldalról, mint Magyarország

esetében. Éppen ezért, az Európában egyre népszerűbbé váló jobboldali, vagy akár radikális jobboldali pártoknak a feltörekvése nem annyira erőteljes Magyarországon – bár a Mi Hazánk a 2022-es országgyűlési választásokon így is szinte hat százalékos eredményével sokakat meglepett.⁵⁵

Romániában viszont ez a tendencia rendkívül erőteljes, főleg mivel az ezelőtti évtizedben alig létezett olyan „életképes” jobboldali, főleg szélsőjobboldali párt, amelynek komoly esélyei legyenek a parlamenti választásokon, ezért most az AUR betörésével rendkívül felborultak az erőviszonyok, és nem meglepő, hogy az előrejelzések egyre nagyobb sikert jósolnak a pártnak (sőt, sok előrejelzés szerint még a S.O.S România párt is könnyűszerrel bekerülne a parlamentbe).⁵⁶ Ez az erősödő jobboldali lendület jelentős változást hozhat a román politikai térben, ahogy már az elmúlt években a világon máshol is.

Mint láthatjuk, a szélsőjobboldali szervezetek jelenléte és működése mind Romániában, mind Magyarországon erőteljesen befolyásolja a politikai életet, de ugyanakkor összetett társadalmi és jogi kérdéseket is felvet. Az egyes jelképek értelmezése és megítélése függ a kulturális kontextustól és a politikai helyzettől is. Az ilyen jelenségek és a mögöttük húzódó társadalmi dinamikák megértése kulcsfontosságú annak érdekében, hogy hatékonyan kezeljük és megfelelő jogi keretek között szabályozzuk őket. Ahogy azt a magyar példák is mutatják (ahol sok EJEB és Alkotmánybírósági döntés született ezzel kapcsolatban), nem magukkal a szimbólumokkal van a probléma, hanem sokkal inkább a mögöttük álló csoportokkal és az általuk képviselt agresszív, kártékony magatartással.

⁵⁵ <https://vtr.valasztas.hu/ogy2022/orszagos-listak?tab=parties>, megnyitva: 2024. április 24.

⁵⁶ Alexandru Mihăescu, „*Sondaj Avangarde: PSD conduce cu 31%, urmat de PNL cu 20%, AUR cu 18%, Dreapta Unită cu 15% și SOS cu 8%. Comasarea, aprobată de 53% dintre respondenți*”, <https://www.g4media.ro/>, 2024. február 21., <https://www.g4media.ro/sondaj-avangarde-psd-conduce-cu-31-urmat-de-pnl-cu-20-aur-cu-18-dreapta-unita-cu-15-si-sos-cu-8-comasarea-aprobata-de-53-dintre-respondenti.html>, megnyitva: 2024. április 24.

Bibliográfia

Könyvek és tanulmányok:

Andreescu, G. (2003). *Extremismul de Dreapta în România*. Centrul De Resurse Pentru Diversitate Etnoculturală Cluj-Napoca. 2003.

Babeș, A., & Bărbulescu, A. *Ghid De Coduri, Simboluri Și Însemne Ale Extremei Drepte În România*

Carter, E. (2005). *The Extreme Right in Western Europe: Success or Failure*. Manchester University Press

Chioveanu, M. (2007). *Arhanghelul acestei lumi: legionarismul ca religie politică*. Studia Politica: Romanian Political Science Review, 7(3)

Climescu, A. (2013). *Extremismul de dreapta online în România*.

Gallagher, T. (1992). *Vatra Românească and resurgent nationalism in Romania*, Ethnic and Racial Studies, 15:4

Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. Basic Books.

Lipcsei, L. P. (2014). *Gondolatok a szélsőjobboldali ellenségkonstrukció diskurzív technikáiról*. Metszetek - Társadalomtudományi folyóirat, 3/2014

Smuk, P. (2019). *Az önkényuralmi rendszerek jelképei és a használatukat tiltó jogi szankciók rendszere*. IMR, 2019/2

Szabó, M. (2006). *Kirekesztett idegen: az ellenség nyelvi megkonstruálása* in: Szabó Márton: *Politikai idegen*. L'Harmattan

Jogszabályok és bírósági döntések:

14/2000. (V. 12.) AB határozat, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 269/B. §-a alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában

4/2013. (II. 21.) AB határozat a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 269/B. §-a alaptörvény-ellenességéről és megsemmisítéséről

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Constituția României

Decizia Civilă nr.13 pronunțată de Tribunalul București - Secția a V-a Civilă în dosarul nr. 15929/3/2013, în ședința publică din data de 21.05.2014, definitivă prin Decizia Civilă nr.215. A, pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a III-a Civilă și Pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr. 15929/3/2013 (2241/2014), în ședința publică din data 04.05.2015

Magyarország Alaptörvénye

ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 31 din 13 martie 2002 actualizată privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război

Vajnai v. Hungary, no. 33629/06, ECHR 2008

Cikkek és online források:

Alexandru Mihăescu, „*Sondaj Avangarde: PSD conduce cu 31%, urmat de PNL cu 20%, AUR cu 18%, Dreapta Unită cu 15% și SOS cu 8%. Comasarea, aprobată de 53% dintre respondenți*”, <https://www.g4media.ro/>, 2024. február 21., <https://www.g4media.ro/sondaj-avangarde-psd-conduce-cu-31-urmat-de-pnl-cu-20-aur-cu-18-dreapta-unita-cu-15-si-sos-cu-8-comasarea-aprobata-de-53-dintre-respondenti.html>

Andreea Nicolae, "*Ce urmărește Partidul România Unită*", <https://www.digi24.ro/>, 2016. augusztus 31., <https://www.digi24.ro/opinii/ce-urmareste-partidul-romania-unita-556800/>

Bankó Gábor, "*Új roma nemzet létrehozásától rettegve vonultatta fel a Betyársereget a Mi Hazánk Nyiregyházán*", <https://444.hu/>, 2022. szeptember 11., <https://444.hu/kepek/2022/09/11/uj-roma-nemzet-letrehozasatol-rettegve-vonultatta-fel-a-betyarsereget-a-mi-hazank-nyiregyhazan>

Bíró Blanka, Rostás Szabolcs, "*Öt év letöltendő kapott Beke István és Szőcs Zoltán a székelyföldi terrorperben*", [Kronikaonline.ro](https://kronikaonline.ro/), 2018. július 04., <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/ot-ev-letoltendot-kapott-beke-istvan-a-szekelyfoldi-terrorperben>

Biroul Executiv Central al Partidului Socialist Român, "*Drapelul găurit, simbolul loviturii de stat din decembrie 1989*", <https://www.psr.org.ro/>, 2017. december 22., <https://www.psr.org.ro/comunicate-de-presa/drapelul-gaurit-simbolul-loviturii-de-stat-din-decembrie-1989.html>

Bozzay Balázs, "*Véresre verték őket a szélsőjobbosok a kitörés napján, pedig nem is antifák*", <https://telex.hu/>, 2023. február 15., <https://telex.hu/belfold/2023/02/15/kitores-napja-veres-gyulolet-tamadas-szelsojobb-betyarsereg-nemzeti-radikalis>

Dragoș Boța, *"Iepurașii naționaliști, homosexualii și mitingul"*, <https://www.pressalert.ro/>, 2010. május 22. <https://www.pressalert.ro/2010/05/iepurashii-nationalisti-homosexualii-si-mitingul/>

Fazekas Lázár Benjámin, *"Elsőfokon elítélte a bíróság a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom elnökét szivárványzászló-égetés miatt."* <https://merce.hu/>, 2023. július 11., <https://merce.hu/2023/07/11/elsofokon-elitelte-a-birosag-a-hatvannegy-varmegye-ifjusagi-mozgalom-elnoket-szivarovanyzaszlo-egetes-miatt/>

Florin Dobrescu, *„TOTUL PENTRU ȚARĂ – 20 ani. (I) Starea Legiunii după Revoluție. Începuturi de organizare. Dispute. Întâlnirea de la Budapesta."* Buciumul, 2013. február 4., <https://www.buciumul.ro/2013/02/03/totul-pentru-tara-20-ani-i/>

Gabriel Andreescu, *"Cazul Grigore Oprita: a început vinatoarea zapacitilor si a aiuritilor"*, <https://www.observatorcultural.ro/>, 2003. augusztus 5., <https://www.observatorcultural.ro/articol/cazul-grigore-oprita-a-inceput-vinatoarea-zapacitilor-si-a-aiuritilor/>

Răzvan Filip, *"Cum au fost alungați Frăția Ortodoxă și Noua Dreaptă după ce-au făcut scandal la Muzeul Țăranului"*, <https://www.vice.com/>, 2018 február 09., <https://www.vice.com/ro/article/7x7byy/fratia-ortodoxa-si-noua-dreapta-au-facut-scandal-la-muzeul-taranului>

Zsidai Péter, *"Árpád-sáv - Tűrni, tiltani vagy tisztelni?"*, <http://www.szochalo.hu/>, 2003. szeptember 29., https://web.archive.org/web/20071112012812/http://www.szochalo.hu/index.php?id=772&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=101506

"18 dermesztő kép a magyar neonácik szombati megemlékezéséről", <https://magyarnarancs.hu/>, 2016. február 14., <https://magyarnarancs.hu/belpol/19-dermeszto-kep-a-magyar-neonacik-szombati-megemlekezeserol-98239>

"A Magyar Gárda és a Jobbik politikája". <https://politicalcapital.hu/>, 2007. augusztus 17. https://politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=1877

"Biserica și politica", Telegraful român, nr. 9, 21 februarie 1937.

"Csak azért is: volt nagy-magyarországos molinó a magyar válogatott észtek elleni meccsén", Krónika, 2023. március 24., <https://kronikaonline.ro/sport/csak-azert-is-volt-nagy-magyarorszag-os-molino-a-magyar-valogatott-esztek-elleni-meccsen>

"Első kézből a Magyar Gárda outfitjéről". <https://velvet.hu/>, 2007. szeptember 15., <https://velvet.hu/trend/garda0905/>

"George Simion atacă UE: „Noua Uniune Sovietică de la Bruxelles”", <https://www.hotnews.ro/>, 2024. február 18., <https://www.hotnews.ro/stiri-politic-26910923-george-simion-ataca-noua-uniune-sovietica-bruxelles.html>

"Mișcarea Națională (MN) și Frăția Ortodoxă anunță că vor sta în calea marșului LGBT, organizat la București sâmbătă, chiar de prăznuirea Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași", <https://ecopolitic.ro/>, 2023. október 09., <https://ecopolitic.ro/miscarea-nationala-mn-si-fratia-ortodoxa-anunta-ca-vor-sta-in-calea-marsului-lgbt-organizat-la-bucuresti-sambata-chiar-de-praznuirea-sfintei-cuvioase-parascheva-de-la-iasi/>

"Nemzeti Légió néven újjáalakul a Magyar Gárda", Hír TV, 2019. május 14., <https://hirtv.hu/ahirtvhirei/nemzeti-legio-neven-ujjaalakul-a-magyar-garda-2481014>

"Noua Dreapta a organizat un protest anti-gay", <https://www.mediafax.ro/>, 2008. május 24. <https://www.mediafax.ro/social/noua-dreapta-a-organizat-un-protest-anti-gay-2657605>

"O grupare naționalistă din Timișoara propune sterilizarea femeilor de etnie romă și le oferă bani", <https://www.antena3.ro/>, 2013. január 09., <https://www.antena3.ro/actualitate/o-grupare-nationalista-din-timisoara-propune-sterilizarea-femeilor-de-etnie-roma-si-le-ofera-bani-198524.html>

"Unirea Basarabiei cu România sărbătorită la Cluj", <https://comunitateaidentitara.com/>, 2024. március 29., <https://comunitateaidentitara.com/unirea-basarabiei-cu-romania-sarbatorita-la-cluj/>

<http://nemzetiorsereg.hupont.hu/>

<https://betyarsereg.hu/>

<https://www.adl.org/resources/hate-symbols/search?page=0>

<https://www.hvim.hu/>

<https://lupta-ns.blogspot.com/p/activitate-garantata-de-lege.html>

<https://vtr.valasztas.hu/ogy2022>

<https://web.archive.org/web/20070218113305/http://www.pentrupatrie.ro/>

Monitorul Oficial nr. 301 din 30 Decembrie 1937